

Hier staat een Eerste Kamerfractie. Wij zijn op dit moment helemaal niet bezig met discussies over gratis bier. We behandelen een wet en we kijken of die wet doelmatig, rechtmatig en uitvoerbaar is. Dat is ook de rol van de Eerste Kamer.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Bakker-Klein. Dan geef ik het woord aan mevrouw Van der Linden van de VVD-fractie voor haar maidenspeech.

Mevrouw Van der Linden (VVD):

Voorzitter. Het is een voorrecht om vandaag het woord te mogen voeren in deze Kamer. Een maidenspeech. Een traditie die ruimte biedt voor reflectie, nuance en, zo heb ik me laten vertellen, een zekere mildheid van collega's. En niet onbelangrijk: vrij van interrupties. Ik ga er dankbaar gebruik van maken. Want als je dan toch voor het eerst mag spreken, waarom dan niet meteen over iets luchtigs als box 3?

Voorzitter. Ik geef het eerlijk toe: toen ik hoorde dat ik mijn maidenspeech over de tegenbewijsregeling box 3 zou gaan, dacht ik even dat ik per ongeluk was ingedeeld bij de commissie voor fiscale zelfkastijding. Want laten we eerlijk zijn, het dossier box 3 is het fiscale equivalent van een Russische roman: omvangrijk, complex en met een plot dat zich niet laat samenvatten. Maar zoals bij elke goede roman schuilt juist in die complexiteit de kern van het verhaal. Het gaat over vertrouwen. Het gaat over vertrouwen van burgers in een overheid die niet alleen rechtvaardig wil zijn, maar dat ook daadwerkelijk kan waarmaken.

Voorzitter. Ik spreek vandaag niet alleen als senator, maar ook als bestuurder. Als chieft operating officer bij een groot mediabedrijf, dat sinds vorige week nog veel groter is geworden, weet ik hoe belangrijk het is dat systemen werken, dat regels niet alleen kloppen op papier, maar ook uitvoerbaar zijn in de praktijk en dat je mensen niet opzadelt met een doolhof aan uitzonderingen, formuleren en onzekerheid. Precies daar wringt deze wet. De Raad van State waarschuwt voor de complexiteit. Het Adviescollege toetsing regeldruk zegt: houd het simpel. De Belastingdienst trekt vijf rode vlaggen. Vijf! Om met meneer Heijnen te spreken: als dit een formule 1-race was, hadden we allang de pitstraat in gemoeten.

Voorzitter. Mijn partij heeft in de Tweede Kamer consistent gepleit voor uitvoerbaarheid, rechtszekerheid en fiscale redelijkheid. Onze partijgenoten in de Tweede Kamer hebben moties gesteund die oproepen tot monitoring, het beperken van negatieve effecten en het prioriteren van het nieuwe stelsel op basis van werkelijk rendement. Ook hebben ze voorstellen verworpen die het systeem nodeloos zouden compliceren of de lasten zouden herverdelen, zonder heldere dekking. Dit draait om verantwoordelijkheid. Herstel van recht moet niet tot chaos leiden.

Voorzitter. Sta mij toe een korte persoonlijke noot toe te voegen. Mijn drijfveren om namens de VVD in deze Kamer plaats te nemen, zijn diepgeworteld in de overtuiging dat vrijheid en verantwoordelijkheid onlosmakelijk verbonden zijn. In mijn loopbaan heb ik ervaren hoe essentieel het is dat wetgeving niet alleen rechtvaardig is, maar ook uitvoer-

baar en begrijpelijk voor de mensen die ermee te maken krijgen. Het is ironisch hoe vooruitziende blikken zich door mijn leven heen hebben gemanifesteerd. Op het gymnasium voorspelde mijn conector met profetisch enthousiasme dat ik ooit bij de televisie zou gaan werken. Dat toekomstbeeld verwierp ik destijds met het grootse afgrijzen. Toch bracht het leven mij via studies in de US, werk als advocaat op de Zuidas en als general counsel in het bedrijfsleven uiteindelijk naar de directiekamer van de grootse commerciële televisieomroep van Nederland, die sinds vorige week nog ietsje groter is. Toen een collega daar mij jaren later influisterde dat ik ooit de politiek in zou gaan, kon ik niet anders dan opnieuw glimlachen om zo veel visionaire overmoed. Die voorspelling kwam overigens niet uit de lucht vallen. In die periode reisde ik met grote regelmaat af naar Den Haag, vastbesloten om beleidsmakers uit te leggen hoezeer mijn bedrijf onnodig werd belast door een woud aan regels en administratieve verplichtingen. Het was een intellectuele uitdaging om, gewapend met argumenten en gezond verstand, de complexiteit en soms zelfs de ondoelmatigheid van regelgeving onder de aandacht te brengen. Juist die ervaringen hebben mijn liberale drijfveren versterkt. Wetten moeten mensen ruimte geven om hun eigen keuzes te maken, niet mensen onnodig belemmeren. Misschien had ik die visionairs destijds toch wat serieuzer moeten nemen. Maar gelukkig is relativering altijd mijn kompas gebleken.

Voorzitter. Die ervaringen kleuren ook mijn blik op de praktijk. Ik weet namelijk hoe het voelt om te werken in een organisatie waar de druk om te presteren binnen strakke deadlines enorm is, waar mensen hun uiterste best doen, maar de rek eruit is, waar je weet "dit moet anders", maar je vandaag ook gewoon je werk te doen hebt. Dat is precies de situatie waarin de Belastingdienst zich bevindt. We vragen het onmogelijke van een organisatie die al jarenlang onder druk staat. Dat moeten we erkennen, niet door retoriek, maar door concrete actie: met beleid dat uitvoerbaar is, met wetten die niet alleen recht doen, maar ook gedaan kunnen worden. En eerlijk is eerlijk: als ik als COO een plan zou presenteren dat leidt tot 2,6 miljoen extra dossiers, zonder extra budget, zonder extra mensen en met een deadline die gisteren al was, dan zou mijn team vriendelijk vragen of het niet tijd werd voor een weekje vakantie. Misschien is het mijn ervaring als moeder van vier kinderen, maar ik heb geleerd dat als de regels niet duidelijk zijn, de chaos nooit ver weg is. Dat geldt thuis, maar dat geldt ook hier.

Voorzitter. De politieke context is helder. De Hoge Raad heeft geoordeeld dat het oude box 3-stelsel in strijd is met het discriminatieverbod en het eigendomsrecht. Rechtsherstel is dus noodzakelijk. Maar over hoe dat herstel eruitziet, verschillen de meningen. Sommige partijen willen verder gaan: zwaardere regimes, vermogensaanwasbelasting. Andere willen juist minder: meer forfait, minder maatwerk. Intussen zitten burgers te wachten op duidelijkheid, op rechtvaardigheid, op een overheid die zegt: we hebben het begrepen en we lossen het op. En dan zijn er de financiële implicaties: een jaarlijkse derving van meer dan een miljard euro, geen aparte dekking, geen compensatie en een EU-korting van 600 miljoen als we te vroeg draaien aan de knoppen. Dit is geen begroting. Dit is een trapezeact zonder vangnet.

Ten slotte wil ik ook niet voorbijgaan aan enkele knelpunten die het vertrouwen van burgers in het stelsel op de proef

stellen. Een van die punten verdient bijzondere aandacht: de kostenafrek. Het niet toestaan van kostenafrek in deze tijdelijke regeling is voor velen een bron van frustratie en onbegrip. Het raakt aan het hart van het debat over rechtvaardigheid. Als we werkelijk rendement willen belasten, hoe rechtvaardigen we dan dat werkelijk gemaakte kosten buiten beschouwing blijven? Hoewel dit op het eerste gezicht wringt, begrijpt mijn fractie de keuze. De Hoge Raad heeft geoordeeld dat alleen de rente op schulden in box 3 hoeft te worden meegenomen. Dat is juridisch helder. Maar belangrijker nog, het toestaan van kostenafrek zou de regeling aanzienlijk complexer maken en de kostenderving nog omvangrijker maken.

Maar, voorzitter, mijn fractie begrijpt: dit is geen definitieve afwijzing van de kostenafrek. In het nieuwe stelsel, dat in 2028 wordt ingevoerd, zal kostenafrek wél mogelijk zijn. Vandaag kiezen we voor rechtszekerheid. Mijn fractie doet dat echter met een belangrijke kanttekening, want deze regeling is geen blauwdruk voor de toekomst. Dit is een pleister, geen genezing, een noodverband in afwachting van een structurele oplossing.

Voorzitter. Toch wil ik ook het positieve benoemen. Deze wet is namelijk een stap: een stap in de richting van een eerlijker belastingstelsel, een stap richting het herstel van vertrouwen en een stap richting een systeem waarin we niet langer fictieve rendementen belasten, maar werkelijke inkomsten. Laat dit wetsvoorstel een les zijn, niet alleen in fiscale rechtvaardigheid, maar ook in bestuurlijke bescheidenheid.

Voorzitter. Ik wil afsluiten met een aantal vragen aan de staatssecretaris, die hopelijk helderheid kan bieden in dit complexe, maar essentiële debat. Deelt de staatssecretaris de visie van mijn fractie dat het belasten van werkelijk genoten inkomsten uit vermogen de enige rechtvaardige keuze is? Hoe gaat de staatssecretaris de uitvoerbaarheid van deze regeling monitoren, vereenvoudigen waar mogelijk en daarbij het advies van de Raad van State ter harte nemen? Kan hij toezeggen dat er jaarlijks gerapporteerd wordt over de uitvoering en de gevolgen voor belastingplichtigen en de Belastingdienst, zodat we dit proces transparant kunnen volgen? Tot slot, kan de staatssecretaris toelichten hoe hij ervoor zorgt dat deze wetgeving zo eenvoudig en zo toegankelijk mogelijk blijft voor alle betrokkenen? Deze vragen dienen niet slechts ter verduidelijking, maar als kompas voor een belastingstelsel dat rechtvaardig is en vertrouwen herstelt.

Ten slotte. Laat mijn maidenspeech, hoe technisch het onderwerp ook is, een pleidooi zijn voor iets wat we in deze Kamer allemaal delen: de wil om het goede te doen, voor burgers, voor uitvoerders en voor het vertrouwen in onze democratische rechtsstaat.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, mevrouw Van der Linden. Mijn hartelijke gelukwensen met uw maidenspeech. Blijft u nog even staan en staat u mij toe iets van uw achtergrond te schetsen, zoals gebruikelijk is na een maidenspeech.

U studeerde rechtsgeleerdheid aan de Universiteit van Amsterdam en vennootschapsrecht aan de Grotius Academie. Later volgden nog verschillende postacademische opleidingen op het gebied van human resources en organisatieverandering in Londen, Boston en Parijs.

Na uw studie ging u aan de slag als advocaat bij NautaDutilh. Acht jaar later maakte u de overstap naar de media, toen u hoofd van de juridische afdeling van Endemol Holding werd. Sinds 2004 bent u werkzaam bij RTL Nederland, waarvan de laatste twee jaar als COO, chief operating officer, in goed Nederlands. U combineert uw werk voor RTL met bestuursfuncties bij NLZIET, de Stichting Collectieve Gelden Omroepen, NDP Nieuwsmedia en Eurosonic Noorderslag. Zeven maanden geleden bent u geïnstalleerd als lid van de Eerste Kamer, tijdens de eerste vergadering na het kerstreces, en vandaag houdt u uw maidenspeech in de laatste vergadering voor het zomerreces.

Over uw motivatie om actief te zijn als volksvertegenwoordiger zegt u op de website van de VVD: "Een laatste controle op wetgeving, op inhoud en samenhang met andere wetten, is een rol die ik als jurist bij uitstek beheers. In mijn dagelijkse werk manoeuvreer ik tussen digitale disruptie, veranderde regelgeving en maatschappelijke thema's en verantwoordelijkheid. Ik ben daardoor in staat verder te kijken dan uitsluitend de letter van de wet, terwijl ik tegelijkertijd goed doordrongen ben van het belang daarvan." Vandaag hebt u daarvan een proeve gegeven bij de behandeling van deze wet, die bij uitstek een voorbeeld is van de complexe materie die hoort bij het belastingrecht.

Nogmaals van harte gefeliciteerd met uw maidenspeech. Ik schors zo dadelijk de vergadering, zodat de collega's u kunnen feliciteren, maar niet dan nadat ik u als eerste feliciteer.

Wenst een van de leden in de eerste termijn nog het woord? Dat is niet het geval.

Dan verzoek ik u zich op te stellen voor het rostrum voor de felicitaties.

Ik schors de vergadering voor de dinerpauze tot 18.00 uur.

De vergadering wordt van 16.06 uur tot 18.00 uur geschorst.

Voorzitter: Vos

De voorzitter:

Ik heropen de vergadering. Nu is aan de orde het antwoord van de regering in de eerste termijn. Ik geef het woord aan de staatssecretaris Fiscaliteit, Belastingdienst en Douane.

Staatssecretaris Van Oostenbruggen:

Voorzitter, dank u wel. Box 3, de zogenaamde tegenbewijsregeling, is een belangrijk onderwerp waar we al heel lang mee bezig zijn. Ik ben blij dat we dit vandaag kunnen bespreken, want sommige onderwerpen kunnen niet wachten. Box 3 is de spreekwoordelijke steen in mijn schoen in deze portefeuille. Het is mijn stellige ambitie om box 3 na acht jaar ellende in rustiger vaarwater te brengen. Dit wetsvoorstel is daarvoor de eerste stap.